

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА ЕКОНОМІКИ
Кафедра державно-правових дисциплін
Денне відділення

ДИПЛОМНА РОБОТА
магістра
на тему:
«Сучасні підходи до формування нових галузей права»

Виконала:

Студентка II курсу магістратури,
спеціальності 081 «Право»

Шолпан М. Ю.

Науковий керівник:

д.ю.н., доцент

Манько Д. Г.

Рецензент:

к.ю.н., доцент

Згама А. О.

АНОТАЦІЯ

Шолпан М. Ю. Сучасні підходи до формування нових галузей права

– На правах рукопису.

Дипломна робота магістра, спеціальність 081 «Право», Міжнародний гуманітарний університет, Одеса, 2022 рік.

Галузь права є найбільш вагомим структурним елементом системи права, тому питання, пов'язані з виокремленням галузі, розглядати нарізно з системою права не тільки недоцільно, а й науково ризиковано. Розкрити основні закономірності виникнення та існування галузі права, як частини системи права, можна лише з'ясувавши її роль у широкому загалі, до якого вона належить.

Звичайно, не можна дослідити усі властивості певного елемента через ціле, тому для повного уявлення про галузь права ми аналізуємо її як самостійну одиницю, тобто як інтегративну частину цілого і, обов'язково, розглядаємо галузь у контексті вивчення цілого – системи права.

Зазначені положення підкреслюють високий рівень актуальності обраної теми дослідження для сучасної юридичної науки.

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на п'ять підрозділів, висновків та списку використаних джерел.

У вступі подана основна мета та завдання дослідження, встановлені предмет та об'єкт дипломної роботи магістра.

Перший розділ «Система права та її складові елементи» присвячено дослідженню поняття та структурно-функціональній характеристиці системи права.

Були проаналізовані сучасні підходи до розуміння структурного устрою системи права.

У другому розділі, «Загальна характеристика та критерії виділення галузі права» було розглянуто особливості загальнотеоретичного обґрунтування категорії галузь права.

Особлива увага була звернена на розкриття сутності основних критеріїв

галузевої класифікації.

Третій розділ, «Особливості сучасних підходів до формування галузі права», присвячено визначенню та обґрунтуванню комплексності та міжгалузевої стратифікація як основних тенденцій розвитку системи права.

У висновках подано здобутки та основні положення які були отримані та обґрунтовані під час розкриття предмету дипломної роботи магістра.

За результатами розкриття предмету дипломної роботи магістра, було підготовлено тези виступу на конференції: «Основні критерії галузевої класифікації».

Ключові слова: галузь права, інститут права, норма права, право, система законодавства, система права.

SUMMARY

Sholpan M. U. Modern approaches to the formation of new branches of law

– On the rights of the manuscript.

Master's thesis, specialty 081 «Law» International Humanitarian University, Odessa, 2022.

The branch of law is the most important structural element of the legal system, therefore, considering issues related to the separation of the field separately from the legal system is not only inappropriate, but also scientifically risky. It is possible to reveal the main regularities of the emergence and existence of the field of law as part of the legal system only by clarifying its role in the wider community to which it belongs.

Of course, it is impossible to study all the properties of a certain element through the whole, therefore, for a complete picture of the branch of law, we analyze it as an independent unit, that is, as an integrative part of the whole and, necessarily, consider the branch in the context of studying the whole - the legal system.

These provisions emphasize the high level of relevance of the chosen research topic for modern legal science.

The thesis consists of an introduction, three chapters divided into five subsections, conclusions and a list of used sources.

The main purpose and objectives of the research are presented in the introduction, the subject and object of the master's thesis are established.

The first chapter "The legal system and its constituent elements" is devoted to the study of the concept and structural and functional characteristics of the legal system.

Modern approaches to understanding the structural organization of the legal system were analyzed.

In the second chapter, "General characteristics and criteria for the selection of the field of law", the peculiarities of the general theoretical justification of the category of the field of law were considered.

Special attention was paid to revealing the essence of the main criteria of industry classification.

The third chapter, "Peculiarities of modern approaches to the formation of the field of law", is devoted to the definition and justification of complexity and inter-branch stratification as the main trends in the development of the legal system.

The conclusions present the achievements and main provisions that were obtained and substantiated during the disclosure of the subject of the master's thesis.

According to the results of the disclosure of the subject of the master's thesis, the thesis of the speech at the conference was prepared: "The main criteria of classifications branch of law".

Key words: branch of law, institution of law, norm of law, law, system of legislation, system of law.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	2
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. СИСТЕМА ПРАВА ТА ЇЇ СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ.....	11
1.1. Поняття та структурно-функціональна характеристика системи права.....	11
1.2. Галузь права та галузь законодавства: особливості співвідношення.....	24
РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА КРИТЕРІЇ ВИДІЛЕННЯ ГАЛУЗІ ПРАВА.....	36
2.1. Загальнотеоретичне обґрунтування категорії галузь права.....	36
2.2. Основні критерії галузевої класифікації.....	46
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ФОРМУВАННЯ ГАЛУЗІ ПРАВА.....	61
3.1. Комплексність та міжгалузева стратифікація як основні тенденції розвитку системи права	61
ВИСНОВКИ.....	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Административное право Украины / под. ред. С. В. Кивалова. Х. : Одиссей, 2004.
2. Адміністративний процес: Підручник для вищих навч. Закл./ Бандурка О. М., Тищенко М. М. Рос. мовою. К.: Літера ЛТД, 2001.
3. Актуальні проблеми законодавчого процесу в Україні.: Матеріали наук.практ. конф., м. Київ, травень 1996 р./ Ю.М Грошовий., В.Я. Тацій. К.: Інститут законодавства ВРУ, 1996. С. 34-39.
4. Алаїс С. І. Проблема праворозуміння в основних школах права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / С. І. Алаїс; Національна академія внутрішніх справ України. К. 2003 . 20 с.
5. Алексеев С. С. Общая теория права: учеб. 2-е изд., перераб. и доп. / С. С. Алексеев. М. : Проспект, 2009. 576 с.
6. Бандурка О. Право і держава: теоретичний аспект / О. Бандурка, О. Пушкін, Л. Зайцев // Право України. 1995. № 11. С. 3-7.
7. Баранов В.М Техника правотворчества: природа, основные приемы, значение.- М., 2010.
8. Баранов О. А. Українське інформаційне право на початку ХХІ століття // Інформатизація та відкритість влади як засоби демократизації суспільства : зб. матеріалів «круглого столу» «Державна інформаційна політика проблеми законодавчого забезпечення». К. : Альтерпрес, 2003. 160 с. С. 88-100.
9. Бехруз Х.Н. Введение в сравнительное правоведение.- Одесса., 2004.
10. Биля І.О. Теоретичні основи використання нормотворчої техніки. Дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Биля Ірина Олександрівна ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Х., 2003. - 201 арк.

11. Бобровник С. В. Система законодавства України: актуальні проблеми та перспективи розвитку / С. В. Бобровник, О. Л. Богініч / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. К. : Наукова думка, 1994. 123 с.
12. Бобровник С. В. Соціальна та юридична ефективність законодавства / С. В. Бобровник, Н. М. Оніщенко // Законодавство: проблеми ефективності / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. К. : Наукова думка, 1995. 230 с.
13. Великорода О. Становлення інституту довічного утримання / О. Великорода // Право України. 2003. № 12. С. 122-125.
14. Войтко В. І. Категорії «система» і «структура» / В. І. Войтко // Проблеми філософії. Міжвідомчий наук. збірник. 1972. Випуск 24. С. 38-43.
15. Волков В. Д. До питання про галузеву належність медичного права України та його місце в структурі медичної і юридичної освіти / В. Д. Волков, Л. М. Дешко // Медичне право України: проблеми становлення та розвитку : мат. І Всеукраїнської науково-практичної конференції (19-20.04.2007 р., м. Львів). Львів, 2007. 350с.
16. Гегель. Сочинения в 13 т. / под ред. А. Деборина и Д. Рязанова. М.-Л. : Гос. изд. Т. 9. Лекции по истории философии. 1932. 313 с.
17. Головатий С., Зайцев Ю., Усенко І. Правнича термінологія і державотворчий процес //Українське право. 1995. № 1
18. Екологічне право України: підручник для студентів юрид. вищ. навч. закладів / А. П. Гетьман, М. В. Шульга, В. К. Попов та ін.; За ред. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги. Х. : Право, 2005. 382 с.
19. Єрофєєв М. І. Питання кодифікації екологічного законодавства / М. І. Єрофєєв // Вісник Луганської академії внутрішніх справ МВС ім. 10 річниці незалежності України, 2004. № 1. С.5-15.
20. Загальна теорія держави і права / за ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. Х. : Право. 2002. 432с.

21. Загальна теорія держави і права : навч. посібник / А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков та ін.; За ред. Копейчикова В. В.; Укр. держ. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К. : Юрінком, 1997. 320 с.
22. Задорожний Ю. А. Система права романо-германської правової сім'ї: проблеми становлення / Ю. А. Задорожний // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2010. № 4-5 (102-103). С. 64-71.
23. Заєць А. Законодавча діяльність: деякі питання методології, теорії і практики //Українське право. 1995. № 1.
24. Заморська Л. Норма права як основний елемент системи права / Л. Заморська // Підприємництво, господарство і право. 2008. № 1. С. 42-45.
25. Іванов В. Ф. Інформаційне законодавство: український та зарубіжний досвід / В. Ф. Іванов. Ун-т ім. Т. Шевченка; Ін-т журналістики; Центр вільної преси. К. : Центр вільної преси, 1999. 209 с.
26. Ковальчук А. Т. Фінансове право в ринкових умовах: проблеми формування, розвитку, застосування: 12.00.07: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. / А. Т. Ковальчук; Інститут законодавства Верховної Ради України. К. 2009. 40 с.
27. Колодій А. М. Принципи права України / А. М. Колодій. К. : Юрінком Інтер, 1998. 208 с.
28. Кондратюк О.А. Методологічні аспекти дослідження прогностичної функції права / О.А. Кондратюк // Держава і право : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 43. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2009. 780 с. С. 63-68.
29. Кондратьєв Р. Принципи права та їх роль у регулюванні суспільних відносин // Право України. 2000. №2. С.43-45.
30. Конституція України : прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Голос України. 1996. 13 лип.
31. КПК України від 28.12.1960 №1001-05
URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1001-05>

32. Крижанівський А.Ф. Юридичні технології і правопорядок // А.Ф.Крижанівський //Правове життя сучасної України: Тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції «Правове життя сучасної України»/ Відп. ред. д-р юрид.наук, проф.Ю.М. Оборотов// Одеська національна юридична академія. О.: Фенікс, 2008. - С. 39-40.
33. Кубко Є. Про предмет адміністративного права / Є. Кубко // Право України. 2000. № 5. С. 3-6.
34. Кузьменко О. В. Методи правового регулювання: теоретичні аспекти / О. В. Кузьменко // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. 2005. № 2. С. 5-15.
35. Кутовая И. Э. О понимании принципов права / И. Э. Кутовая // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ. Спеціальний випуск. Ч. 2. 2007. № 3. С. 29-36.
36. Лисенкова О. С. Система законодавства України: структурно-функціональна характеристика: автореф. дис. ... канд. юр. наук: 12.00.01 / О. С. Лисенкова. Київ, 2001. 17с.
37. Лук'янець Д. Методологічні аспекти визначення структури системи права / Д. Лук'янець // Підприємництво, господарство і право. 2006. № 3 (123). С. 7-10.
38. Луць Л. Трансформація нормативної частини правової системи України вимога часу / Л. Луць // Право України. 2003. № 3. С. 117-121.
39. Майданик Р. Система права України: поняття, структура, суміжні конструкції / Р. Майданик // Юридичний вісник України . 2010 . 20-26 лютого (№ 8). С. 7.
40. Майданик Р. Співвідношення галузей права і законодавства / Р. Майданик // Юридичний вісник України. 2010. 16-22 січня (№ 3). С. 7.
41. Манько Д. Г. Щодо широкого розуміння категорії застосування права. Д. Г. Манько // Публічне право. №1., 2011 р. С. 130-135.
42. Міжнародна поліцейська енциклопедія: У 10 т. Т. 1. Теоретико-методологічні та концептуальні засади поліцейського права та поліцейської

деонтології / Відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 1232 с.

43. Мірошніченко М. І. Генезис правової системи України (особливості синергетичного аналізу) / М. І. Мірошніченко // Правова держава : Щорічник наукових праць. Вип. 15. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. 508 с. С. 60-67.

44. Мірошніченко М. І. Категоріальний статус поняття «правова система» та його пізнавальний і методологічний потенціал у дослідженні генезису правової системи України / М. І. Мірошніченко // Держава і право : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 43. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2009. 780 с. С. 46-52.

45. Мірошніченко М. Системно-інформаційний підхід у дослідженні правової системи / М. Мірошніченко // Право України. 2006. № 8. С. 35-38.

46. Мураховська Т. Є. Формування нових галузей в системі права України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х., 2011. 19 с.

47. Никовский А. А. Основные факторы формирования комплексных образований в современной системе права / А. А. Никовский // Право и образование. 2007. № 8. С. 139-145.

48. Оборотов Ю. Праворозуміння як аксіоматичне начало (постулат) права / Ю. Оборотов // Право України. 2010. № 4. С. 49-55.

49. Оніщенко Н. М. Значення та роль правопізнавальних конструкцій у загальній теорії держави і права / Н. М. Оніщенко // Держава і право: зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 37. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2007. 748 с. С. 3-9.

50. Оніщенко Н. Сучасне праворозуміння у контексті витоків, постулатів, основних принципів та функціонального призначення права // Право України. 2010. № 4. С. 156-163.

51. Пархоменко Н. М. Теоретичні основи розвитку системи права і системи законодавства України на сучасному етапі // Правова держава :

щорічник наук. праць. Вип. 15. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. 508 с. С. 75-81.

52. Поволокіна К. П. Правова система України: історія, сучасний стан та перспективи розвитку / К. П. Поволокіна // Держава і право : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 25. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. 656 с. С.29-33.

53. Погорілко В. Правова система система права система законодавства суверенної України / В. Погорілко // Право України. 1993. № 9-10. С. 10-13.

54. Погребняк С. Ознаки права в контексті сучасного праворозуміння / С. П. Погребняк // Право України. 2010. № 4. С. 164-169.

55. Погребняк С. П. Основоположні принципи права / С. П. Погребняк : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Х., 2009 . 36 с.

56. Погрібний О. Аграрне право України: сучасний стан та перспективи розвитку / О. Погрібний // Право України. 2008. № 5. С. 40-43.

57. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. Х. : Право, 2008. Т. 1 : Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України / За заг. ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. 728 с. Т. 4 : Методологічні засади розвитку екологічного, земельного, аграрного та господарського права / за ред. Ю. С. Шемшученка. 480 с.

58. Про Регламент Верховної Ради України. Верховна Рада України, Закон, від 10.02.2010 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>

59. Проблеми кодифікації законодавства України: мат. наук.-практ. конф. / За заг. редакцією члена-кореспондента АПрН України В. П. Нагребельного, к.ю.н. Пархоменко Н. М. К. : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. 2003. 232 с.

60. Процевський О. Чи є підстави для перегляду системи права України? / О. Процевський // Юридичний вісник України. 2009. 12-18 вересня (№ 37). С. 10-11.

61. Рабінович П. М. Законодавство сучасної України: до характеристики тенденцій розвитку / П. М. Рабінович // Вісник АПН України. 1996. № 7. С. 14-23.
62. Рабінович П. Соціальне право: деякі питання загальної теорії / П. Рабінович, О. Панкевич // Право України. 2003. № 1. С.104-107.
63. Рішення Конституційного Суду України від 09.07.1998 року (справа про тлумачення терміна «законодавство») // Офіційний вісник України. 1998. № 32. ст. 1209
64. Сильченко Н. В. Проблемы предмета правового регулирования / Н. В. Сильченко // Государство и право. 2004. № 12. С. 61-64.
65. Скакун О. Ф. Теория государства и права : учебник / О. Ф. Скакун. Харьков : Консум; Ун-т внутр. дел, 2000. 704 с
66. Скакун О. Ф. Теория права і держави : підручник / О. Ф. Скакун. К. : Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009, 520 с.
67. Сурилов А. В. Теория государства и права: учеб. пособие / А. В. Сурилов. К.; Одесса : Вища шк., 1989. 439 с.
68. Тацій В. Я. Організаційно-правові проблеми систематизації законодавства / В. Я. Тацій, Ю. М. Грошевий // Систематизація законодавства в Україні: проблеми теорії і практики. мат. міжнар. науково-практ. конф.. К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 1999. 600 с.
69. Теорія держави і права : навч. посібник / А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков, В. П. Пастухов та ін. За заг. ред. В. В. Копейчикова. К. : Юрінформ, 1995. 190 с.
70. Ткачук А.Ф. Законодавча техніка: практичний посібник / А. Ткачук за участю А. Шуліми. - К., 2002. 80 с.
71. Цвік М. Праворозуміння (значення повторюваності суспільних відносин для його дослідження) / М. Цвік // Право України. 2010. № 4. С. 22-27.

72. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / Ц58 Д.В. Боброва, О.В. Дзера, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцової. К.: Юрінком Інтер, 1999. - 864 с.

73. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] : Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

74. Цивільний процес: навчальний посібник. / А.В. Андрушко, Ю.В. Білоусов, Р.О. Стефанчук, О.І. Угриновська та ін. / За ред. Ю.В. Білоусова. К.: Прецедент, 2005.

75. ЦПК України від 18.03.2004 №1618-IV URLy: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

76. Цуркан М., Перепелюк В. Юридична та логічна виваженість і мовна досконалість судового рішення - запорука його прав осудності. Адміністративний суд України (збірник наукових праць). URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-10039.html>

77. Чабаненко М. Імперативний та диспозитивний способи правового регулювання на сучасному етапі розвитку аграрного права як галузі / М. Чабаненко // Право України. 2004. № 11. С. 109-111.

78. Шемшученко Ю. С. Соотношение отрасли права и отрасли законодательства об охране окружающей среды / Ю. С. Шемшученко // Вестник Московского университета. Серия 11. Право. 1987. № 5. С. 44-45.

79. Шестак В. С. Правотворче забезпечення реалізації культурної функції держави / В. С. Шестак // Вісник ХНУВС. 2008. № 42. С. 34-40.

80. Юридична деонтологія 3-тє вид. Гусарєв С.Д., Тихомиров О.Д. Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. К.: Знання, 2006. 487 с.

81. Ющик О. І. Галузі та інститути правової системи (міфи і реальність) / О. І. Ющик. К. : Оріяни, 2002. 112 с.

82. Ющик О.І. Теоретичні основи законодавчого процесу: Монографія. К.: Парламентське вид-во, 2004. 519 с.